

Extras din expunerea făcută de Dr. Tudor Zamfirescu cu ocazia decernării titlului de Doctor Honoris Causa la Universitatea din Craiova.

Am vorbit până acum despre diversele moduri de apreciere a unui rezultat matematic. Și am văzut că unul din aceste moduri este utilitatea în afara matematicii. Mă voi ocupa acum de o anumită utilizare cu un caracter general și profund, dar de care suntem poate mai puțin conștienți.

Atunci când cumperi un bilet de tramvai, ai desigur un alt scop decât colecționarea de bilete de tramvai. De ce îl cumperi? Ca să mergi liniștit cu tramvaiul. Dar de ce să mergi cu tramvaiul? Și de ce vrei cu noaptea în cap să ajungi la acea fabrică? Pentru că să lucrezi în ea. Dar asta de ce? Pentru că să câștigi un ban. Iar banul? Ca să cumperi copiilor de mâncare, poate o jucărie.... De ce? Ca să nu moară de foame, să le meargă bine. Șirul de întrebări se oprește aici. Am ajuns la un țel final.

Orice acțiune a noastră este direcționată către o mulțime restrânsă de țeluri finale, care desigur diferă de la om la om. Următoarea analogie este izbitoare. Țelurile aceste finale joacă rolul de sistem de axiome. Iar pașii intermediari nu sunt altceva decât teoreme. Teoremele unei teorii matematice, teoremele vieții logice a fiecăruia dintre noi.

Este evidentă importanța crucială a sistemului de axiome. Fiecare religie oferă un asemenea sistem. Creștinismul are și el poruncile sale.

Unele probleme majore care pot apărea în viața unui om (și care deseori au dus până la sinucidere) provin din simplul fapt că un subsistem al sistemului de axiome este contradictoriu. Odată înțeles acest lucru, nu rămâne decât să modificăm (eventual să restrângem) subsistemul – ușor de zis...

Evident, sistemul de axiome e funcție de timp; cu trecerea anilor el se mai schimbă. Eforturile omului de a-și impune un anumit sistem de axiome sunt zadarnice, întrucât la baza voinței sale se află deja existente axiome. În schimb, efortul de a și le recunoaște este pe cât de realist, pe atât de important, conducând la o trăire mai lucidă și la o folosire mai coerentă a intelectului.

Oricine – vrând-nevrând – acționează în virtutea unui sistem propriu de axiome care i se poate asocia fără ca el să fie conștient (sau să-și dea consimțământul!). Recunoașterea – decodificarea – sistemului de axiome ale persoanei X , care se face prin analizarea teoremelor sale, reprezintă un mare avantaj făcând-o “calculabilă”, indiferent dacă X este superiorul tău, soția, sau un adversar oarecare.

Recunoașterea din timp, respectiv nerecunoașterea la timp, a țelurilor criminale ale lui Hitler, a sistemului său de axiome, a avut consecințe vitale asupra fiecăruia din Germania anilor 30, în primul rând asupra evreilor. Dacă recunoașterea ar fi avut loc la timp și la nivelul

și multiplicitatea necesare, ar fi putut opri (cum a și fost o vreme) din ascensiune. Individual, recunoașterea din timp a fost răsplătită cu viața (de exemplu, la Werner Fenchel), iar recunoașterea la timp pedepsită cu moartea (de exemplu, la Felix Hausdorff).

Un om Y , inteligent și cu studii, preia comanda unui avion cu mulți pasageri și zboară cu el într-un zgârie-nor. Noi dorim ca acest lucru să nu se repete. În acest scop, înțelegerea axiomelor lui Y și apoi prevenirea implantării lor viitoare este calea de urmat, nu lichidarea câtorva dintre ei sau bombardarea Irakului.

Pentru unii nu există plăcere mai mare decât aceea de a vedea în ochii unui pui de țigan lumina de enormă bucurie că a primit mai mult decât spera, pe scurt plăcerea de a crea bucurie. Această plăcere ar corespunde poruncii iubirii semenilor.

Pentru sistemul de axiome, una din sursele de (inconștiență) inspirație este religia, cu poruncile ei. Alta se bazează direct pe senzația de plăcere (dar sunt și sadici printre noi!), această sursă fiind și ea de origine foarte veche, cunoscută în filosofia Greciei antice.

V-o recomand!

Și vă mulțumesc pentru atenția acordată.